"THE JOURNAL OF HAPPINESS" OR A DISCOURSE ON A HAPY IMPRISONMENT

Florentina COSMESCU
University of Piteşti

Abstract: *"So much loneliness is needed to have spirit! So much death in life and so many inner fires…" (E. Cioran)*
Keywords: *loneliness, death , inner fires*

Dacă pornim de la premisa că "jurnalul intim este genul cel mai adecvat pentru a înregistra fazele unei experienţe şi, prin aceasta, structura unei existenţe"[1], şi suntem, pe deasupra, interesaţi, în mod firesc aş putea zice, de "tabloul" perioadei dictaturii comuniste din România, nu putem decât să fim extrem de fericiţi pentru că Steinhardt şi alţii asemenea lui au găsit puterea să supravieţuiască şi să retraiască- prin rememorare (în scris sau prin viu grai) anumite etape, de cele mai multe ori traumatizante, din iadul concentraţionar comunist.

Nicolae Steinhardt, laolaltă cu mulţi alţi "martiri" ai temniţelor iadului comunist, întruchipează-la nivel simbolic- figura unui mereu actual Moise, coborând dintr-un "munte al suferinţei" cu tablele legii săpate adânc în constiinţă şi în inimă; şi-a asumat suferinţa, a îndurat-o cu bucurie, a trăit revelaţia şi a înţeles! Acum e gata să o dezvăluie tuturor.

Trăirea curajoasă "în armonie cu lucrurile"(Epictet) constituie singura "cale" de urmat pentru "căutătorii de fericire". Acesta este mesajul pe care ni-l dezvăluie, dacă avem "urechi de auzit", *Jurnalul* steinhardtian.

Avem cunostinţă din proprie experienţă, din paginile vreunuia dintre sutele de volume publicate după decembrie 1989, din vreun film documentar, sau din mărturia directă a cuiva, de ceea ce a însemnat calvarul totalitarist comunist pentru România. Cel mai bine vorbesc despre asta închisorile şi lagărele presărate ca nişte adevărate guri ale iadului pe tot cuprinsul tării, care au înghiţit cu lăcomie trupuri şi suflete, intelectuali şi tărani.

Torţionarii au devenit întruchiparea satanică a demiurgilor în "săptămâna desfacerii (distrugerii) lumii noi" şi întoarcerii la coordonatele Vechiului Testament, o lume în care metodele de tortură au depăşit în cele mai multe cazuri limitele imaginaţiei celei mai bolnave, iar crima şi-a editat propria enciclopedie de suflete răpuse.

Peste tot, arma distrugerii avea acelaşi nume: frica, "temei al oricărei dictaturi.[2]" Şi frica era progresiv transformată în groază, într-un soi de teroare soră cu nebunia. .

Groaza era peste tot impregnată în conştiinţa oamenilor, devenind practic o a doua natură: "Fiecare e o taină pe picioare, un burduf de lucruri interzise"[3], toţi fiind purtători "ai adevărului care o doare pe respectiva tiranie."[4] Şi, desigur că "explozia" fiind programatic exclusă ("trăim într-o lume în care, dacă-mi pun câinele pe lanţ,

[1] Simion, Eugen, *Ficţiunea jurnalului intim, III. Diarismul românesc,* Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005
[2] Camus, Albert, *Starea de asediu*
[3] Műller, Herta, *Regele se-nclină şi ucide,* Ed. Polirom, Iaşi, 2005
[4] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 21

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

moare de râie capra mitropolitului”[1]), singura cale de odihnire a cugetului, a conştiinţei, rămânea implozia, soldată cu nenumărate şi nesfârşite internări în azile psihiatrice.

Totuşi, au fost deţinuti care au supravieţuit detenţiei fizic şi spiritual reuşind, după punerea în libertate (într-o “închisoare mai largă”[2]), să-şi recupereze parţial sau integral condiţia de oameni (“Suntem cum? Liberi? Sau doar liberaţi (foarte) provizoriu?”[3])?

Păstrarea condiţiei umane are, în literatura memorialistică a perioadei respective, aceleaşi coordonate definitorii: învingerea fricii (“Ce altceva este puşcăria (…) decât un curs de lungă-vară în care învată cum trebuie să scape de toate formele de frică, teamă, grijă, groază, tremur, cutremur, etcetera”[4]) şi, implicit, ieşirea din “robie”, păstrarea libertăţii interioare (“libertatea în sine nu există decât în raport cu tine însuţi”[5]), întrucât frica apare percepută ca o stare de “anemiere sufletească”[6], care se poate învinge prin ignorarea răului şi exploatarea la maxim a unui Bine (spiritual) iniţial nedesluşit Deşi nu este de la început explicită referirea la libertatea conferită spiritului de revelaţia dumnezeirii, se poate, totuşi, întrezări licărul creştin al acestei viziuni care pune stăpânirea spiritului şi răbdarea durerii în centrul proiectului său de supravieţuire.

Dacă privim lucrurile din perspectiva creştinimului, legile obiective ale realităţii sufletului sunt legile mântuirii, care, pentru o persoană credincioasă devin într-adevăr “obiective”, palpabile. Căci Dumnezeu este o persoană a cărei prezenţă se conştientizează la tot pasul. Pentru un individ aflat în continuă comunicare cu planul divin, posibilitatea de acţiune după propria voinţă/dorinţă înseamnă subordonarea voită la poruncile lui Dumnezeu. Orice om credincios îşi doreşte mântuirea, iar aceasta din urmă se poate obţine exclusiv prin împlinirea voii lui Dumnezeu. Şi, de cele mai multe ori, mântuirea înseamnă suferinţă, jertfă de sine, mucenicie chiar. Pentru că, din nou paradoxal, omul se apropie de Dumnezeu în clipele de restrişte şi mai puţin în cele de bucurie. Firea pervertită, plină de patimi şi înrobită de plăceri uită de veşnicie, de perisabilitatea celor din această lume. Libertatea omenească, în sensul ei comun, ca şi fericirea în înţelesul cotidian, se vădesc a fi iluzorii. Căci fără a fi propriu-zis întemniţaţi de cineva, noi înşine ne facem sclavi şi robi ai propriilor patimi sau plăceri: “Vai nouă, că ne îndulcim cu lucruri care nu pot îndulci, fiindcă nu cunoastem gustul adevăratelor îndulciri ale harului Duhului Sfânt.”[7] Sunt, aşadar, lucruri pe care nu le putem pătrunde în afara trăirii lor nemijlocite şi conştientizării umilei noastre puteri de înţelegere: “Cât sunt de fericit! Sufletul meu nu poate să exprime în cuvinte ceea ce simte. Să fii pătruns de conştiinţa nimicniciei tale ca om- în faţa lui Dumnezeu- şi să te ridici prin puterea credinţei şi a iubirii pe culmile cele mai înalte ale Idealului…”[8] Fericirea de a fi pe deplin liber în ortodoxie este, astfel, unul dintre tabuurile inteligenţei necredincioase: “A şti teoretic este un fel sofisticat de a nu şti.”(Rafail Noica)

Dacă libertatea rezidă în energia spiritului pătruns de străfulgerarea harică, acest lucru conduce la o singură concluzie: libertatea individuală nu poate fi anulată de torentul social. Tăvălugul tiraniei sociale nu poate să spulbere legăturile iubirii

---

[1] Sârbu, D. Ion, *Adio, Europa!,* Ed. Cartea Românească, 1997, p. 249
[2] Steinhardt, N., *op. cit.*, p. 90
[3] Goma, Paul, *Bonifacia*, Ed. Omega, Bucureşti, 1991, p. 79
[4] Ioanid, Ion, *Închisoarea noastră cea de toate zilele,* Ed. Albatros, Bucureşti, p. 90
[5] idem, p. 650
[6] Sârbu, D. Ion, *Adio, Europa!,* Ed. Cartea Românească, 1997, p. 92
[7] Noica, Rafail, *Cultura duhului,* Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, p. 150
[8] Gafencu, Valeriu, *Calea spre fericire- scrisori trimise celor dragi*, Ed. Agaton, Făgăraş, 2005, p. 167

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

harismatice, credincioşia creştină "mărturisită prin curajul fizic al martirilor"[1]: "Dacă vrem să fim liberi, nu trebuie să ne fie frică de a muri, asta-i tot." (Brice Parain) Şi asta pentru că a fi creştin nu e un lucru uşor de asumat: "Maţe sfârtecate, năduşală, sânge, batjocură, cuie. Ăsta e creştinismul, băiete. Nu clopotele bisericii din Pantelimon în zilele de Duminică şi sărbători, nu bradul de Crăciun din frumoasa casă Seteanu (…), nu sfătoasele glume ale lumeţului popă Georgescu- Silvestru, nu botezul din celula 18- atât de umil şi deci atât de maiestos (…), ci asta: crucea adevarată, enormă, puturoasă, indiferentă; mânjitură, scârbă…"[2]

Calea spre mântuire este calea lui Hristos; rostul venirii Lui - Dumnezeu atotputernic şi atotveşnic- pe această lume mică e unul simplu: Dumnezeu – Fiul s-a lăsat "întemniţat" de către Tatăl Ceresc în acest îngust univers pământesc pentru ca noi, cei mulţi şi rătăciţi să aflăm /să ne încredinţăm că viaţa nu se termină aici ci, în suferinţă şi plângere, ea abia începe: "Nici Dumnezeu n-a avut un cuvânt mai tare decât jertfa. Jertfa e maxima apropiere a voinţei şi iubirii lui Dumnezeu de libertatea omului."[3]

La fel se întâmplă cu fiecare creştin atunci când ridică crucea suferinţei. Şi la fel s-a întâmplat şi cu cei din închisori care, în iezerul de foc al suferinţei, au descoperit sau au redescoperit mântuirea/eliberarea prin credinţă: "A trăi creştineşte nu se poate, creştineşte se poate doar muri, aşa cum murea în fiecare zi apostolul Pavel."[4] Căci, zice şi Ierom. Arsenie Boca: "Numai la atâtea daruri ajungem, câtă suferinţă putem răbda cu bucurie." "Durerea ne curăţeşte. Omul este cu adevărat om în durere. În bucurie, el se schimbă, devine altcineva. Însă, când suferă, devine ceea ce este el cu adevarat. Şi aceasta este, prin excelenţă, Calea prin care omul se apropie de Dumnezeu."[5]

Soluţia mistică a "evadării" din circumstanţial, din imediat, este şi alegerea-iniţial nedeclarată explicit a lui Steinhardt. Pentru că, iată, "arestatul" nu acceptă să fie martor al acuzării. Când ochii trupului şi ai spiritului se deschid larg în faţa crudei realităţi este convins că nu mai e cale de întors, că libertatea nu mai poate exista fără "uciderea monstrului." Trebuie să fie el cel care îi deschide uşa Mântuitorului. L-a auzit bătând uşor, aproape imperceptibil, zi după zi şi, acum, în acest moment de cumpănă, a decis: "Ce zice Pavel? Nu mă voi teme (Evr. 13,6) Dar Ioan? În iubire nu este frică, ci iubirea adevărată alungă frica. (Epist. I. 4, 18)"[6]

Aparent paradoxala afirmare a libertăţii în cadrul îngust, sufocant al celulei are la bază numai credinţa netulburată în mângâierea divină. Dacă americanii erau aşteptaţi drept garanţi ai graţierii terestre (eliberării din spatele gratiilor), Dumnezeu era primit clipă de clipă şi cinstit drept erou salvator, singur doborâtor al "monstrului care macerează şi ucide"[7] (frica).

Şi pentru creştinatul Steinhardt frica este "blestemul omului**."** Nu însă şi pentru acela care trăieşte în armonie cu destinul său şi care înţelege că stăpânirea spiritului şi răbdarea durerii sunt condiţiile esenţiale ale păstrării libertăţii. În aceste condiţii, detenţia încetează să mai fie un prilej de deznădejde prin trăirea acutizată a sentimentului necesităţii supunerii unei predeterminări fataliste gratuite, devenind un loc

---

[1] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 107
[2] idem, p. 29
[3] Boca, Arsenie, *Cărarea împărăţiei*, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române a Ardealului, 1995, p. 297
[4] Fericitul Arhimandrit Sofronie, *Viaţa Sfântului Siluan Athonitul*, Schitul Românesc Lacul, Sfântul Munte Athos, 2001, p. 291
[5] *Vase de cinste ale Duhului Sfânt. Vieţi şi cuvinte de învăţătură ale bătrânilor contemporani din Grecia*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2005, p. 71
[6] Steinhardt, N., *op. cit.*, p. 107
[7] Sârbu, D., Ion, *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1991, p. 244

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

de “dezânfricare”sau, tot paradoxal, un “loc de împlinire”, de “împăcare” cu sine şi cu toţi ceilalţi (revelaţia dumnezeirii!).

Cum altfel, dacă nu în manieră mistică, s-ar putea explica evoluţia deţinutului Steinhardt de la stadiul de nesiguranţă şi cutremur în faţa necunoscutului, la abolirea totală a instinctului de conservare şi la atingerea unei fericiri extatice: “N-am ştiut în pragul bombei aceleia puturoase intens luminată şi prinsă în bifurcat vârtej de sforăială şi tăcere, că într-însa voi găsi acces la fericire”[1], căci “celula 34 e un fel de tunel întunecat şi lung, cu numeroase şi puternice elemente de coşmar,” e “o hrubă, e un canal, e un maţ subpământean, rece şi profund ostil….” Nu e vorba de o fericire “accesibilă orişicui”[2] însă (“eşti bun de front, bun de rezistenţă, (…) bun de foc”[3]), ci de o “absurdă şi paradoxală= creştină”[4] cale de “acces la fericire”, un drum pe care poţi apuca numai dacă deschizi larg şi plin de convingere gura spre a proclama Adevărul, indiferent când şi unde, pe deplin conştient de primejdiile pe care rostirea afirmaţiei “2+2=4” le incumbă. Pentru că, iată, “creştinismul poate fi şi el aritmetizat.”[5]

Revelaţia prezenţei divine în forul nostru interior, ca rezultat al “rezonanţei”(“ştiu că am încăput în mâinile Dumnezeului celui viu”[6]), este singura care reuşeşte să înfrângă tirania mult temutului ascuns “ skeleton in the cupboard”[7]

Începutul şederii în închisoare e acelaşi pentru toţi: “Senzaţie de fiară jigărită, în cuşcă. (Doar că nu putem păşi de la un capăt la altul al cuştii şi nici a ne apropia de gratii, ca fiara).”[8] Dar de la neputinţa înţelegerii până la înţelegere (conştientizare prin revelaţie) nu e decât un singur pas: “- Nu e nevoie să fi stat mult în închisoare (“= mormânt”). Ce e omul, care-i cu adevărat condiţia umană, cum stau lucrurile cu noi- şi că Hristos e acolo la doi paşi, că te vede, că te-a văzut, că te-a văzut din totdeauna- se înţelege în câteva minute. Restul de ani e timp irosit.”[9] Pentru cel pus în faţa unei asemenea situaţii-limită, libertatea devine un loz pe care îl poate câştiga numai dacă intră în joc, dacă are curajul să rişte, ştiind că “a pierde curajul” îşi găseşte sinonim total doar în “a pierde dreptul la viaţă.”

O astfel de viziune fatalistă asupra destinului lasă întotdeauna loc ezitării, îndoielii şi rătăcirii de Cel ce este “Calea, Adevărul şi Viaţa”[10], pierderii esenţei creştinismului: “Sunt pierdut şi pentru că asta trebuia să-mi fie soarta- asta, nu alta (…) Ori pe calea adevărului, ori pe a lunecării în ceaţa deşertăciunii, tot pierdut sunt.”[11] Revelaţia divină vine mereu şi mereu ca soluţie a ieşirii din vicioasa mişcare în cercul rătăcitor al necredinţei; pentru că moartea poate fi biruită, şi asta chiar cu propriile-i arme: “Moartea, însa, cine, singur, a învins-o? Cel ce cu moartea o a călcat.”[1]

Cât priveşte conştientizarea prezenţei christice în “vecinătatea” fiinţei sale, Steinhardt mărturiseşte încolţirea acestui presentiment încă “de la început, din veşnicia

---

[1] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p.78
[2] idem, p. 6
[3] idem, p.17
[4] idem, p. 18
[5] idem, p. 59
[6] idem, p. 79
[7] idem, p. 21
[8] idem, p. 65
[9] idem, p. 74
[10] Ioan, 14, 6
[11] Steinhardt, N., *op. cit*., p. 13
[1] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 9

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

copilăriei mele”[2]; e copil evreu, din părinți evrei, născut însă pe pământ românesc. Şi devine indisolubil legat sufleteşte de fascinantele clopote ale bisericii Capra, al căror farmec melodic şi sacramental îl va evoca până la sfârşitul vieții, ca pe o chemare spre o taină, ca o alunecare a înțelegerii spre o semnificație inefabilă. Şi asta pare a nu fi fost tot: “Alături de clopote- declanşatorul inițial al ursitei mele duhovniceşti- a stat şi satul Pantelimon însuşi, cu salcâmii săi modeşti (…) şi căsutele-i scunde, cu oamenii săi împăcați cu viața şi convinşi că nimic cu adevărat tragic nu li se poate întâmpla.”[3] Nu poate fi, deci, vorba de ceva nou, apărut ex abrupto, explică tot Steinhardt, pentru că “-Lucrurile acestea, ale credinței, încep (…) de mult. Rudolf Otto împarte: *mysterium fascinans, mysterium tremendum*”[4] şi “chemarea e mereu anterioară-oricât de adânc, de subtil, de iscusit ar fi tăinuită.”[5]

Toți trăim aceleaşi lucruri; dintr-un punct de vedere avem acelaşi gen de experiențe care ne formează, ne aşază într-o ordine existențială oarecum identică: “Are orice om câte o *uliță a copilăriei* (…) A mea acolo a fost, în Pantelimonul cel atât de oarecare (…) Fascinația unei mahalale româneşti din vremuri bune. Fascinație pentru suflet a locului unde a nimerit…?”[6] Peste ani, concluzia experienței trăite poartă în miezul ei semnificat aceeaşi tainică vibrație: “Îmi vine să cred că nu în zadar au bătut pentru mine clopotele bisericii Capra.”[7]

Şi, rezultat al unei atracții blânde, al exercitării asupra copilului a puterii sale fascinatorii (“mysterium fascinans”) la început, creştinismul s-a lipit, “incubat” lent în ființa adultului ca o “poveste de dragoste”, odată cu fermecătoarele datini şi comori spirituale ale românismului.

A existat, desigur, şi conştiința respectării “bunăcuviinței sociale”, în sensul frecventării sinagogii şi învățarii limbii ebraice. Însă toate încercările s-au dovedit zadarnice: “Mergeam asiduu - şi ostentativ se-ntelege, ca Alberti- la sinagogă, dar gândul mi-era la bisericuța din Pantelimon şi-n urechi îmi răsunau clopotele toate.”[8]

Într-un asemenea moment de incertitudine, de levitare indecisă între simțul datoriei şi sentimentul incongruenței spiritului cu necesitatea, intervine “hazardul (?!)” aducând cu sine răspunsul aşteptat: “Iar mila Domnului e bogată; când trece, se întâmplă ca poala hainei Lui să atingă pe te miri cine.”[9] *Mysterium facinans* se retrage din scenă pentru momentul confruntării decisive cu soarta, cu moartea. E vremea marii întrebări: “Ai curaj să trăieşti? Atunci, nu te teme să mori.” Perioada ezitărilor trebuie să ia sfârşit.

Ce soluții de ieşire din criză are “acuzatul” Steinhardt?

1. Să nu colaboreze cu Securitatea (să nu spună adevărul deci) şi să nu depună mărturie împotriva celor din “lotul Noica” (situație în care “vei avea zile foarte grele, dar nopțile le vei avea liniştite (…), vei dormi bine.”[1])
2. Să accepte să fie martor al acuzării şi să nu fie arestat dar, urmarea ar fi că: “vei avea, ce-i drept, zile destul de bune, dar nopțile vor fi îngrozitoare.”[2]

---

[2] idem, p. 50
[3] Steinhardt, N., *Primejdia mărturisirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000
[4] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p.48
[5] idem, p. 18
[6] idem, p. 50
[7] idem, p. 59
[8] Steinhardt, N., *Primejdia mărturisirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000
[9] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 97
[1] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 24
[2] ibidem

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

3. Credința-"există soluția (mistică) a credinței (…) consecința harului prin esentă selectiv."[1]

Paradoxul crestinismului apare încă de la început: e posibil să minți ca sa fii un bun creştin? E minciuna o soluție în această situație? Se pare că se poate: "fiți dar înțelepți ca şerpii şi nevinovați ca porumbeii,"[2] spune evanghelistul. Incertitudinea constituind "şi condiția de bază a creştinismului"[3], ne vom întreba iarăşi: cum rămâne cu afirmația conform căreia rostirea adevărului ne face liberi?! Să fie vorba aici de mărturisirea Adevărului Celui Veşnic, de proclamarea în gura mare şi în fața tuturor a credinței în Hristos? ("Ce curios lucru: văd că dacă vreau să apuc pe calea crestinismului trebuie să mint…"[4]). E vorba însă de o paradoxală şi creştină "minciună sfântă", concluzionează tot Steinhardt, o minciună salvatoare.

Dar cum să fim liberi dacă Iisus îngăduie, iată, sa fim închişi, întemnițați, reduşi la tăcere? Dacă vocea noastră nu se mai poate auzi nicăieri? A rămas oare, undeva, vreo fereastră deschisă pe unde țipătul sfâşietor al suferinței ar putea să răzbată, sau creştinismul nu este decât, aşa cum afirmă unii eretici, o religie a zădărniciei? Şarpele viclean şi insinuant al îndoielii îşi unduieşte curând solzii ispititori în fața celui care ezită. Şi dacă ți-ai pierdut sufletul, cu siguranță că nu mai eşti liber, eşti în robia păcatului, a neliniştii, în plasa întunericului, a îndoielii, pradă disperării, ne-iubirii şi ne-speranței: "…perspectiva închisorii, a suferinței…mă îngrozeşte"[7]; "…frică-mi este (o frică bine înfiptă în tot trupul)…Mi-este teribil de frică, nici nu ştiam cât de fricos sunt. E o descoperire groaznică, şi nu-i văd leac. Mi-e frică, asta e, total, intru în frică aşa cum ar intra cineva într-un costum de scafandru."[8]

Reflecțiile în fața necunoscutului sunt multe şi semnificative; "transformarea făpturii - Metanoia" se produce treptat; frica persistă: "Nu-mi vine a crede că eu sunt eu. Mi-am jucat, văd, rolul până la capăt. Mă descopăr pentru prima oară încăpățânat. Şi iau aminte că mi-a plăcut să joc teatru. Dar frică tot îmi este."[9] Învoirea cu "inacceptabila condiție umană"(André Breton)-dobândirea stării de libertate interioară e totul şi nu e deloc usoară, ba din contră, pare a fi chiar riscantă: "…libertatea e mai presus de orice un act (riscat şi nerațional) de credință, deci un pariu"[10]; "Drumurile care duc spre credință [spre libertate] poartă aceleaşi nume toate: pariu, aventură, incertitudine, cuget de om nebun."[1] Pentru a dobândi libertatea, omul trebuie "să-şi manifeste îndrăzneala"(M. F. Dostoievski), să se lase de bună-voie, pe deplin încredințat "în mâinile Dumnezeului celui viu"[2], în puterea Harului. Stabilirea unei comuniuni cu Dumnezeu nu se face oricum, pentru că El nu se lasă descoperit decât celor care Îl caută cu pocăință şi cu dragoste: "Dumnezeu, cum spune Kierkegaard, nu e un imens papagal roşu…Credința, pocăința în felul acesta ar fi prea uşoare. Mură-n gură. Na-ți paraua, dă-mi sarmaua."[3] Libertatea e doar o "breşă în această lume."(Nikolai Berdiaev). Şi cine nu-L întâlneşte pe Dumnezeu în spirit, L-a pierdut definitiv.

---

[1] Steinhardt, *op. cit.*, p. 6
[2] Matei, 10,16
[3] Steinhardt, N., J*urnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 88
[4] idem, p. 15
[7] Steinhardt, *op. cit*., p. 23
[8] idem, p. 42
[9] idem, p. 46
[10] idem, p. 61
[1] Steinhardt, N., J*urnalul fericirii,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p.64
[2] idem, p. 79
[3] idem, p. 64

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

Creştinismul cere eroism, adică sfinţenie până la limita imposibilului şi chiar imposibilul însuşi: "Imposibilul. Acesta ni se cere. Altminteri nu încape nici scăpare, nici ieşire, nici beatitudine. (Şi nici liniştea măruntă.)…Nu ţi se cere de a merge în lună. Ţi se cere - şi-i cu totul altceva - luna de pe cer. Şi de preferinţă albastră"[4] şi, mai ales, "Cu Dumnezeu nu-i de glumit (…) Nu se stă locului; nu-i rost de încropire, de confort, de moale visare… "[5]

Ori de câte ori trupul se încovoaie ostenit în lanţurile grele ale suferinţei, sub apăsarea îndoielii şi a ezitării, minunile încep să se strecoare subtil sau vin "cu duiumul": "Cine a trecut prin închisoare nu numai că nu se îndoieşte de minuni, ci se miră că nu sunt recunoscute de toată lumea ca lucrul cel mai normal." [6]

Steinhardt trece pe rând, ca orice Făt – Frumos, prin toate "probele" evoluţiei spirituale: de la spaima incontrolabilă, la sentimentul inutilităţii luptei, şi de la îndoială la încredinţare. Botezul din 15 martie 1960, rezultat al unei "dorinţe stăruitoare, ajunsă în stadiul nerăbdării"[7], e momentul transfigurării definitive căci, dupa încreştinare, Dumnezeu i-a luat "duhul temerii." Metamorfozarea făpturii e trăită organic la cotele cele mai înalte, ajungând până la sentimentul "înlocuirii" propriului ego cu fericirea. E o transmuţatie care "leagănă" şi, în acelaşi timp, "prăvăleşte antigravitaţional" fiinţa plăpândă înălţând-o!

Întemniţarea îi pare deodată un dar ceresc; în pseudo-libertatea oferită de lumea de afară, credinţa devine alunecoasă şi usor de pierdut, pe câtă vreme în universul amar si dureros al închisorii, pocăinţa şi darul lacrimilor sunt mult mai uşor de dobândit. Aici, solidaritatea umană capătă valenţe nebănuite şi virtuţi tămăduitoare nesperate: "- N-am ştiut. Trăisem ca un dobitoc, ca o vită, ca un orb. La închisoare, înspre amurg, am aflat ce-i aia bunătate, bună cuviinţă, eroism, demnitate …"[8]

Renunţarea la închipuiri (la iluziile diavoleşti) şi confruntarea cu libertatea la care "suntem osândiţi"(J. P. Sartre) e lucrul cel mai important şi mai anevoie de înfăptuit: "Ce înseamnă credinţa? Încredere în Domnul, deşi lumea e rea, în ciuda nedreptăţii, în pofida josniciei, cu toate că de pretutindeni nu vin decât semnale negative."[1]

Concluzia finală este cutremurător de obiectivă şi sensibilă: "Există o singură artă crestină, care nu-i nici gotică, nici romantică, nici barocă, arta de a purta crucea (Franz von Baader). "Când "osânditul" a înţeles că a-ţi purta crucea cu demnitate şi cu bucurie e un privilegiu, nu un sacrificiu, vălul s-a ridicat şi fericirea i-a inundat întreaga fiinţă: istoria i-a oferit nesperata şansă a ieşirii din încremenire, ocazia de a-şi trezi la viată eroismul. Şi a mai înţeles un lucru, esenţial dealtfel: că darul fericirii de a fi liber şi de a trăi astfel e condiţionat numai de măsura credinţei: "fie ţie după credinţa ta."[2] Cine nu a ajuns să-l recunoască pe Dumnezeu "nu ştie ce-i cu lumea"[3], dar, nici pentru cel care L-a cunoscut nu e mai usor : "Te simţi mult mai răspunzător, îndatorat" pentru că, iată ce se spune la Luca 12, 48: "şi oricui i s-a dat mult, mult i se va cere de la el…"[4]

---

[4] idem, p. 36
[5] idem, p. 38
[6] idem, p. 81
[7] idem, p. 36
[8] idem, p. 81
[1] Steinhardt, N., *Jurnalul fericirii,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 104-105
[2] idem. p. 191
[3] idem, p. 230
[4] idem, p. 245

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)

Într-un mediu închis, opac, dureros de real în complexitatea lui torţionară, într-o lume în care termenul "libertate" nu pare a-şi mai găsi sensul şi nici rostul, ochii, ca organe ale percepţiei vizuale externe, nu mai au motiv să se deschidă. Şi, iată, în mod cu totul paradoxal, un om se trezeşte tresăltând de fericire, o fericire care depăşeşte limitele corporalului şi se hrăneşte din ea însăşi. Omul Steinhardt - aparent încătuşat ireversibil şi fatalist în acest iad absolut înghiţitor de trupuri şi suflete - a descoperit precum Făt-Frumos din basm (dar fără să iasă din Valea Plângerii!) izvorul inepuizabil al tinereţii -fără -bătrâneţe şi al vieţii -fără –de- moarte! În propria inimă a intuit o prezenţă aproape nesperată: Dumnezeu-Fiul. Aceasta "christomorfoză" l-a ridicat din condiţia de "mormânt viu", l-a "înşurubat în inima realului" într-un mod cu totul nou, dându-i în acelaşi timp libertatea de a se desprinde din ghearele realităţii imediate pentru a se înălţa spre sferele înalte ale unei trăiri extatice supra-terestre, profund spiritualizate. Iar din această libertate absolută a deprins gustul adevăratei, neclintitei fericiri şi exclamă frenetic: "Dai Li!"(De ajuns mie!).

O mărturie zdrobitoare a fericirii trăite, paradoxal, în spatele gratiilor, prin revelaţia re-naşterii spirituale în sânul creştinismului. O lecţie de iubire, de curaj al abandonării "în mâinile Dumnezeului celui viu", o confirmare a înţelepciunii venite din asumarea plenară a unui "scenariu de supravieţuire" atât de.bogat în semnificaţie.

Bibliografie

Boca, Arsenie, *Cărarea împărăţiei*, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române a Ardealului, 1995
Gafencu, Valeriu, *Calea spre fericire-scrisori trimise celor dragi*, Ed. Agaton, Făgăraş, 2005
Noica, Rafail, *Cultura duhului*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002
Sârbu, D. Ion, *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1991
Sârbu, D., Ion, *Adio, Europa!*, Ed. Cartea Românească, 1997
Simion, Eugen, *Ficţiunea jurnalului intim, III, Diarismul românesc*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005
Steinhardt, N., J*urnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995

BDD-A5507 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:00:01 UTC)